

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	Sed Rhagfyr 2019
Teitl	Strwythur Llywodraethiant a Threfniadau Cyflawni Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Aelod Cabinet	Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn
Pwrpas	Adolygu trefniadau Llywodraethu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn a diweddariad ar waith yr is-grwpiau.

1. Cyflwyniad a chyd-destun

1.1 Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ym 2016, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yw gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn amlygu saith nod llesiant a pum ffordd o weithio er mwyn rhoi pwrpas cyffredin i gyrff cyhoeddus. Y penderfyniad a wnaethpwyd gan Bwyllgor Gwaith Ynys Môn oedd sefydlu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) i Ynys Môn fyddai'n *cydweithio* efo Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd.

1.2 Er mwyn gosod blaenoriaethau ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus cynhaliwyd asesiadau Llesiant ar draws ardaloedd Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn ac yn sgil hynny cafwyd cyfres o sesiynau ymgysylltu ac ymgynghori. Cyfrannodd yr holl waith hynny at gyhoeddi'r Cynllun Llesiant ym 2018:

<https://www.llesiantgwyneddamon.org/Uploads/Pages/Documents/3-5-3-94-2-Cynllun-Llesiant-Gwynedd-a-Mon.pdf>

Ceir gadarnhad yn y Cynllun Llesiant o'r ddau amcan a chwe maes blaenoriaeth ble gytunwyd gall y Bwrdd gydweithio i sicrhau'r canlyniadau gorau i drigolion Gwynedd ac Ynys Môn. Cytunwyd felly ar feysydd blaenoriaeth sy'n gyffredin yn y ddwy Sir a chyfrifoldeb y Bwrdd yw ymateb i'r materion yma ar y cyd ar draws y ddwy Sir.

2 Trefniadau Llywodraethu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

2.1 Fel yr amlygir yng Nghylch Gorchwyl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mae gan y Bwrdd bedwar aelod statudol, ynghyd â chyfranogwyr gwadd sy'n cyfrannu at ddyletswyddau'r Bwrdd. Mewn perthynas ag unrhyw newid i aelodaeth y Bwrdd mae Emyr Williams, Prif Weithredwr Parc Cenedlaethol Eryri yn gadeirydd ers mis Medi 2019. Yn ogystal mae Annwen Morgan yn Brif Weithredwr i Gyngor Sir Ynys Môn ers mis Hydref 2019, ac felly yn gynrychiolaeth newydd at aelodau statudol y Bwrdd.

2.2 Mae'r Bwrdd wedi sefydlu is-grwpiau er mwyn ei gefnogi i weithredu ei swyddogaethau. Ceir isod ddiweddariad ar waith yr is-grwpiau.

2.3 Amcan 1 – Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hir-dymor

Blaenoriaeth	Diweddariad ar drefniant yr is-grŵp	Beth mae'r is-grŵp yn ei gyflawni sy'n ychwanegu gwerth i gynlluniau presennol y cyrff cyhoeddus yn y maes	Amserlen Arfaethedig
---------------------	--	---	-----------------------------

<p>laith Gymraeg</p>	<p>Mae Is-grŵp yn weithredol o dan arweiniad Jerry Hunter, Prifysgol Cymru Bangor. Mae trefniadau llywodraethu'r is-grŵp wedi ei drefnu i sicrhau fod ganddynt grŵp craidd ond hefyd fod cynrychiolaeth eraill o'r Bwrdd yn gallu cyfannu at waith y grŵp ar bwytiau penodol. Yn ddiweddar mae aelodau eraill o'r Bwrdd wedi eu gwahodd i gyfrannu at y gwaith a bwriedir cynnwys cynrychiolaeth ehangach wrth i waith yr is-grŵp ddatblygu.</p>	<p>Mae'r is-grŵp wedi adnabod meysydd gwaith sydd angen sylw o dan y flaenoriaeth hon sef : rhannu arfer dda, gwella profiad y dinesydd wrth iddynt ddefnyddio gwasanaeth cyhoeddus ac laith a Thaith Plentyn a'r rhwystrau sy'n eu hatal rhag dal eu gafael ar yr laith. Mae'r is-grŵp wedi penderfynu canolbwyntio yn bennaf ar un prosiect penodol sef 'Arfer' sy'n edrych ar newid ymddygiad o fewn gweithleoedd ac yn gallu arwain at fwy o ddefnydd o'r Gymraeg gan yr unigolion hynny sydd ddim yn teimlo' n gyfforddus / hyderus i'w ddefnyddio. Mae hwn yn waith ychwanegol o hyrwyddo'r iaith Gymraeg yn y cyrff cyhoeddus sy'n cymryd rhan yn y prosiect.</p>	<p>Prosiect am 12mis yw 'Arfer' yn y lle cyntaf. Sefydlwyd y Bwrdd Prosiect ym mis Mai 2019.</p>
<p>Newid Hinsawdd</p>	<p>Mae is-grŵp wedi ei sefydlu ac yn weithredol o dan arweiniad Sian Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae'r is</p>	<p>Mae'r is-grŵp wedi bod yn canolbwyntio ar ddeall pa ddata a thystiolaeth sydd</p>	<p>Mae amserlen hyd at fis Mawrth 2020 wedi ei osod ar gyfer llunio'r</p>

	<p>grŵp yn cynnwys cynrychiolaeth eang iawn o wahanol sefydliadau. Yn ogystal mae gweithdai lleol a rhanbarthol wedi eu cynnal er mwyn 'cynnwys' ystod eang o sefydliadau a rhanddeiliaid yn y drafodaeth.</p>	<p>ar gael gan y sefydliadau sy'n aelodau o'r grŵp, fel y gellir defnyddio hynny i lunio amcanestyniadau a modelu newid hinsawdd i'r dyfodol. Bydd hyn yn caniatáu i'r is-grŵp ganolbwyntio ar y cymunedau a'r asedau sydd dan fygythiad o lifogydd yng Ngwynedd a Môn. Bydd yr is-grŵp yn cynllunio mewn ffordd gydweithredol er mwyn rhoi llesiant ein cymunedau yn ganolbwynt, ac er mwyn cael cytundeb ar rôl a chyfrifoldebau gwahanol sefydliadau ac adrannau wrth iddynt ymateb i newidiadau yn yr hinsawdd. Mae'r is-grŵp wedi defnyddio Fairbourne fel achos o ymarfer da, ac er mwyn dysgu gwersi ar agweddau fel ymgysylltu a chydweithio'n well ers lles ein cymunedau.</p>	<p>amcanestyniadau a modelu newid hinsawdd i'r dyfodol.</p>
--	--	---	---

<p>Cartrefi ar gyfer pobl leol</p>	<p>Mae is-grŵp wedi'i sefydlu ac yn gweithredu o dan arweiniad Ffrancon Williams, Adra. Mae grwp craidd wedi ei sefydlu i gynllunio ac i gadw trosolwg o'r prosiect. Mae cynrychiolaeth ehangach o aelodau'r Bwrdd yn cyfrannu at weithgaredd yr is grŵp trwy gyfarfod y grŵp modelau tai arloesol.</p>	<p>Mae'r ddwy sir yn bresennol yn cynllunio i ddatblygu tai arloesol. Yr hyn mae'r is-grŵp yn ei gynnig yw dod â chynlluniau'r cyrff cyhoeddus ynghyd, a sefydlu trefniadau i gydweithio er mwyn ystyried nifer llai o fodelau arloesol ond hefyd i gyflawni arbedion maint, sydd yn y pen draw yn gwneud defnydd mwy effeithiol o'n hadnoddau. Mae adnodd rheoli prosiect, rhan amser wedi ei sicrhau i yrru'r gwaith yn ei flaen.</p>	<p>Mae cynllun prosiect ddrafft wedi ei lunio ac anelir at gael cymeradwyaeth lawn gan gynnwys y trefniadau ariannu, i'r prosiect erbyn Gorffennaf 2020.</p>
<p>Tlodi</p>	<p>Mae tlodi yn parhau i fod yn flaenoriaeth i'r Bwrdd ond nid oes is-grŵp yn arwain ar y gwaith yn bresennol. Cytunwyd bod cyfle trwy'r Bwrdd i roi sylw i'r gwaith sydd eisoes yn mynd rhagddi o fewn y 2 Awdurdod Lleol mewn perthynas â thlodi, cyn ystyried opsiynau ar gyfer y Bwrdd i weithio'n fwy integredig a chydlynus.</p>		

2.4 Amcan 2 – Trigolion sy'n iach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da

Mae dau faes blaenoriaeth 'Iechyd a Gofal oedolion' a 'Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc' yn cyfarch amcan 2. Cytunwyd i sefydlu un is-grŵp i gyfarch y ddwy flaenoriaeth sef Grŵp integredig Iechyd a Gofal Cymdeithasol y Gorllewin.

Blaenoriaeth	Diweddariad ar drefniant yr is-grŵp	Beth mae'r is-grŵp yn ei gyflawni sy'n ychwanegu gwerth i gynlluniau presennol y cyrff cyhoeddus	Amserlen arfaethedig
<p>Iechyd a Gofal oedolion, a lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.</p>	<p>Mae is-grŵp Iechyd a Gofal integredig y Gorllewin wedi ei sefydlu ac yn gweithredu o dan arweiniad Ffion Johnstone, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Y pwrpas a osodwyd gan y grŵp yw <i>'helpu unigolion i fyw eu bywydau fel y dymunant' a phan fydd angen ymyrraeth iechyd neu ofal ein bod yn 'cefnogi yn addas' er mwyn iddynt ddychwelyd i'r bywyd y dymunir.</i> Mae'r weledigaeth yma yn alinio yn glir gyda strategaeth Llywodraeth Cymru 'Cymru Iachach'. Mae'r is-grŵp yn cadw trosolwg ac yn sicrhau bod y datblygiadau a newidiadau yn y gwasanaeth yr ydym yn dymuno eu gweld yn y Gorllewin yn cael eu cyflwyno. Mae'r is-grŵp hefyd yn darparu'r arweinyddiaeth a'r llywodraethu angenrheidiol ar gyfer is-grwpiau sy'n ymwneud a'r meysydd plant, oedolion, iechyd</p>	<p>Trawsnewid Cymunedol</p> <p>Mae'r Gorllewin wedi derbyn arian byr dymor dros gyfnod o 2 flynedd i gefnogi trawsffurfio yn y gymuned. Mae'r cynllun yn cynnwys sefydlu a datblygu timau gwbl integredig ar draws Gwynedd a Môn (8 yng Ngwynedd a 3 ym Môn).</p> <p>Mae'r is-grŵp trawsnewid cymunedol yn Datblygu fframwaith 'systems thinking' o fewn bob ardal. Byddent hefyd yn datblygu rhaglen i gefnogi arweinyddiaeth o fewn y timau integredig, ac yn datblygu rhaglen gyfathrebu ar draws y sefydliadau priodol a'r cyhoedd.</p> <p>Grŵp Integredig Plant</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ymyraethau Argyfwng ▪ Gwella canlyniadau yn y blynyddoedd cynnar 	<p>Tachwedd 2019 ymlaen</p>

	meddwl a thrawsnewid cymunedol.	<p>(beichiogi – 5oed)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwella canlyniadau i blant oed ysgol (5-16) ▪ Cynorthwyo pobl ifanc (16-25) i fyw bywydau diogel, iach a chyflawn a chyrraedd eu llawn potensial <p>Yn y tymor hir bydd yr is-grŵp iechyd a gofal integredig yn gweld gweithredu, ar y cyd, system iechyd a gofal newydd – fydd yn hyrwyddo iechyd a lles da yn ein cymunedau. Bydd y system yn gallu cyfrannu at alluogi trigolion i ddefnyddio eu sgiliau byw yn annibynnol.</p>	
--	---------------------------------	---	--

3. Monitro

3.1 Mae'r pedwar is-grŵp a nodwyd uchod yn atebol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â chyflawni unrhyw waith a gomisiynir. Mae'r is-grwpiau yn diweddarau'r Bwrdd ar gynnydd yn chwarterol, ac yn ystod cyfarfodydd y Bwrdd ceir her a thrafodaeth ar yr adroddiadau o gynnydd maent yn eu cyflwyno

3.2 Mae gan dîm cefnogi'r Bwrdd hefyd rôl i'w chwarae rhwng cyfarfodydd y Bwrdd i gefnogi a chynnal gwaith yr is-grwpiau. Yn ogystal mae adroddiad blynyddol yn cael ei gyhoeddi gan y Bwrdd sy'n crynhoi cynnydd wrth i'r Bwrdd weithio tuag at gyflawni ei amcanion strategol.

4 Trefniadau Craffu

4.1 Mae gwaith y Bwrdd yn cael ei wirio'n gyson gan Bwyllgorau Craffu / sgrwtini Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

4.2 Mae'r Ddeddf Llesiant a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig¹ yn nodi 3 rôl ar gyfer pwyllgorau sgrwtini Awdurdodau Lleol wrth ddarparu atebolrwydd democrataidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant

4.3 Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn destun craffu gan Bwyllgor craffu / sgrwtini dynodedig awdurdodau lleol Gwynedd ac Ynys Môn yn bresennol. Cytunwyd ar sefydliad Y BGC bydd panel craffu ar y cyd rhwng y 2 sir yn cael ei ddatblygu i wneud y gwaith yma ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Mae swyddogion craffu o Wynedd ac Ynys Môn wedi gwerthuso'r opsiynau o barhau gyda threfniadau craffu presennol yr Awdurdodau Lleol neu sefydlu panel ar y cyd. Daethpwyd i'r casgliad nad oeddent yn argymhell sefydlu panel ar hyn o bryd ond yn hytrach i ganolbwyntio ar alinio amserlenni a chysondeb trefniadau craffu ar draws y 2 Sir. Byddai modd adolygu'r trefniadau hyn rhwng y ddau gyngor eto maes o law.

4.4 Bydd papur yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd ar 11eg Rhagfyr 2019 er mwyn eu hysbysu o'r argymhelliad o barhau gyda'r trefniadau craffu cyfredol. Bwriedir gosod trefniant ble bydd angen cadarnhau'r cydweithio rhwng y ddwy sir a sefydlu'r rhaglen waith a'r amserlen ar gyfer craffu ar y cyd.

5 Adnoddau

5.1 Mae rheolaeth a chefnogaeth weinyddol ar gyfer y Bwrdd yn cael ei ddarparu gan Gyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd. Mae tîm cefnogi'r Bwrdd wedi ei sefydlu ac yn llawn ymgymryd â'u rôl o gefnogi'r gwaith y Bwrdd a'r is-grwpiau cysylltiedig.

5.2 Mae BGC Gwynedd ac Ynys Môn wedi gofyn i'r is-grwpiau, pan yn berthnasol, gyflwyno achos busnes fel rhan o'u cais am adnoddau er ystyriaeth gan y Bwrdd. Mae'r BGC wedi cytuno i gyd-gyllido adnodd ar gyfer cefnogi gwaith un o'r is-grwpiau. Rhagwelir y bydd yr angen am adnoddau yn parhau wrth i'r is-grwpiau aeddfedu a datblygu.

6 Risgiau

6.1 Mae'r Bwrdd yn rheoli risgiau mewn perthynas â phrosiectau a gwaith yr is-grwpiau er mwyn sicrhau eu bod yn gweithredu yn unol â'r Cynllun Llesiant a'r amserlen benodedig. Rhagwelir y bydd cofrestr risg y Bwrdd yn cael ei reoli yn unol â'r pum ffordd o weithio. Bydd cofrestr risg ddrafft yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd i'w fabwysiadu ym mis Rhagfyr 2019.

¹ Canllawiau ar gyfer Pwyllgorau Craffu Awdurdodau Lleol ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

7 Arolwg o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (Swyddfa Archwilio Cymru: Hydref 2019)
https://www.audit.wales/sites/default/files/press_releases/adolygiad-o-fyrddau-gwasanaethau-cyhoeddus-cymraeg.pdf

7.1 Ym mis Hydref 2019 cyhoeddwyd adroddiad ar arolwg o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus. Cynhaliwyd yr adroddiad gan SAC ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru, mae SAC wedi archwilio sut y mae BGCau yn gweithredu . Mae rhan 2 o'r Adroddiad yn edrych yn benodol ar drefniadau craffu BGC. Nid adolygiad yn benodol ar Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn yw hwn, ond yn hytrach adolygiad ar gyfer 19 o Fyrddau yng Nghymru. Fodd bynnag mae nifer o ganfyddiadau ac argymhellion yr adroddiad yn berthnasol i FGC Gwynedd ac Ynys Môn.

7.2 Mae tîm cefnogi'r BGC wedi paratoi crynodeb o'r prif argymhellion, a chynigion ar sut gall BGC Gwynedd ac Ynys Môn ymateb iddynt. Bydd y papur yma yn cael ei gyflwyno i'r Bwrdd yn ystod y cyfarfod nesaf ar 11eg Rhagfyr 2019. Bydd copi ohono yn gallu cael ei rannu gyda'r Pwyllgorau Craffu yn dilyn hynny.

8. Asesiad Effaith ar gydraddoldeb

Mae tîm cefnogi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eisoes wedi rhoi ystyriaeth ac yn cydnabod yr angen am asesiadau effaith (e.e. Iaith a Chydraddoldeb) a bydd asesiadau yn cael eu datblygu a'u defnyddio pan fydd y Bwrdd yn ymgysylltu â'n cymunedau ar bwyntiau penodol ac ar gyfer diweddarau'r Asesiadau Llesiant. Yn ogystal bydd asesiadau effaith yn cael eu defnyddio pan fydd prosiectau yn cael eu cyflwyno gan yr is-grwpiau sy'n argymhell newid polisi / gwasanaeth. Felly bydd asesiadau effaith yn cael eu datblygu er mwyn mesur a deall effaith y penderfyniadau ar ran yr is-grwpiau fydd yn cael eu gwneud gan y Bwrdd.